

Utredning av behov for flere sykehjemsplasser

Bakgrunn

Kommunestyret har i vedtak i sak 45/25 bedt administrasjonen utrede behovet for flere sykehjemsplasser i forbindelse med budsjett 2026 og økonomiplan 2026–2029.

Bakgrunnen er økende press på institusjonskapasiteten, høy andel eldre i befolkningen, og forventet vekst i antall personer med demens.

Utredningen bygger på data fra Statistisk sentralbyrå (SSB), Demenskartet (Aldring og helse), Bardu kommune sin Helse- og omsorgsplan 2022–2036, Samfunnsplan 2020–2032, lokale driftsdata og investeringsplanen for Hjertehagen byggetrinn 2.

Saksopplysninger

Dagens situasjon

Bardu kommune har 34 sykehjemsplasser, hvorav 10 plasser er i demensavdeling.

Per november 2025 er alle plassene i bruk som langtidsplasser, og sykehjemmet har én pasient i overbelegg, også denne på langtidsplass.

Dette innebærer at kommunen ikke har kapasitet til korttidsopphold, avlastning eller rehabilitering, som tidligere har vært viktige tiltak for forebygging, avlastning av pårørende og oppfølging etter sykehusopphold.

Det er per i dag:

- 4 pasienter med vedtak om langtidsopphold som venter på plass.
- 2 personer med dokumentert behov for langtidsplass, men der vedtak ikke er fattet.

Totalt betyr dette at kommunen mangler minst 5–7 langtidsplasser allerede i dag.

Omsorgsboliger

I 2025 ferdigstilte Bardu kommune 15 nye omsorgsboliger i Hjertehagen, tilrettelagt for personer med omfattende omsorgsbehov og begynnende demens.

Boligene har bemanning via hjemmetjenesten, er tilrettelagt for bruk av velferdsteknologi, har fellesarealer og aktivitetsfasiliteter, og bidrar til å avlaste behovet for sykehjemsplass.

Tiltaket er i tråd med Helse- og omsorgsplanens mål om varierte botilbud, men beleggsituasjonen viser at behovet for institusjonsplasser fortsatt overstiger kapasiteten.

Befolkningsutvikling og framtidig behov

- Bardu har 3 903 innbyggere (2025), med moderat vekst til 4 281 i 2030.
- Den største veksten kommer i gruppen 80 år og eldre, som i størst grad har behov for heldøgns omsorg.
- Bardu har i dag om lag 100 personer med demens.

- Demenskartet viser en økning på 34–38 % fram mot 2030, til 125–130 personer.
 - Om lag én tredjedel av disse vil ha behov for heldøgns omsorg.
 - Det tilsvarer 10–12 flere plasser innen 2030, i tillegg til dagens udekkede behov.

Lovpålagte tjenester

Kommunen har etter Helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-1 og 3-2 plikt til å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester, inkludert:

- Korttidsopphold: vurdering, opptrening og rehabilitering
- Avlastning: støtte til pårørende med særlig tyngende omsorgsarbeid
- Rehabilitering: fremme mestring og selvstendighet

Per i dag har Bardu ingen dedikerte plasser til disse formålene, og tjenestetilbudet dekker derfor ikke fullt ut lovens krav til helhetlige tjenester.

Vurdering

1. Kapasitetsbehov

Bardu sykehjem er fullt, med overbelegg og venteliste.

De nye omsorgsboligene i Hjertehagen har vært en styrke, men det samlede behovet for heldøgns omsorg øker raskt som følge av demografiske endringer og økende forekomst av demens.

Det vurderes som nødvendig å øke sykehjemskapasiteten med 6–8 plasser i løpet av økonomiplanperioden 2026–2029. Dette vil gjenopprette kapasitet til korttidsopphold, avlastning og rehabilitering, og bidra til en mer robust og bærekraftig tjeneste. I tillegg vil det etableres mulighet til å ivareta utskrivningsklare pasienter i egen kommune.

2. Forprosjekt Hjertehagen byggetrinn 2

I gjeldende investeringsplan ligger forprosjekt for Hjertehagen byggetrinn 2 i 2027.

Erfaringene fra byggetrinn 1 er gode, og prosjektet har bidratt til økt kapasitet, trivsel og trygghet for personer med tjenestebehov av ulik størrelse.

Behovet for ytterligere kapasitet er imidlertid forventet å øke betydelig allerede fra 2026.

Det vurderes som faglig og strategisk hensiktsmessig å fremskynde forprosjektet til 2026, av følgende grunner:

- Tidlig planlegging gir handlefrihet og bedre beslutningsgrunnlag for investeringsvedtak.
- Prosjektet kan ses i sammenheng med sykehjems- og bemanningsbehov, og gi helhetlig planlegging av omsorgstrappen.
- Videreføre tekniske løsninger og erfaringer fra byggetrinn 1 gir kostnadseffektivitet og kontinuitet.
- Et forprosjekt i 2026 gir mulighet for byggestart i 2027–2028, i tide til å møte økt behov mot 2029–2030.

Fremskyndning vil kreve omdisponering av planleggingsmidler i 2026, men gir ingen større økonomiske forpliktelser før senere i perioden.

3. Planforankring

Tiltaket er i tråd med:

- **Helse- og omsorgsplan 2018–2030:**
 - Satsingsområde 2: Utvikle varierte botilbud og styrke hjemmebaserte tjenester.
 - Satsingsområde 3: Sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i tjenestene.
 - Satsingsområde 4: Styrke demensomsorgen og øke livskvaliteten i institusjon og bolig.
- **Kommuneplanens samfunnsdel 2022–2032:**
 - Satsingsområde 1 – Barn og unge, voksen og gammel: «Bardu skal være et samfunn som fremmer trygghet, mestring og livskvalitet i alle livsfaser.»
 - Satsingsområde 3 – Arbeidsliv, kompetanse og næring: «Bardu kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og bidra til utvikling av kompetente fagmiljøer.»
 - Satsingsområde 4 – Samfunnssikkerhet og beredskap: «Bardu skal ha robuste tjenester og god beredskap for framtidige utfordringer.»

Økonomiske konsekvenser

- Fremskynding av forprosjekt Hjertehagen byggetrinn 2 til 2026 vil innebære mindre forskyvning av planleggingsmidler, men ingen store investeringskostnader før tidligst 2027.
- Økning av sykehjemskapasitet (6–8 plasser) vil kreve nærmere beregning av driftskostnader, bemanning og finansiering i økonomiplanarbeidet.
- Tiltaket forventes på sikt å gi mer effektiv ressursutnyttelse og redusere bruk av overbelegg, utskrivningsforsinkelser og akutt plasseringer.

Forslag til vedtak

1. Kommunestyret tar utredningen om behovet for sykehjemsplasser til orientering.
2. Kommunestyret ber administrasjonen:
 - a) Planlegge for økning av sykehjemskapasiteten med 6–8 plasser i økonomiplanperioden 2026–2029.
 - b) Reetablere korttids-, rehabiliterings- og avlastningsplasser for å oppfylle lovpålagte krav.
 - c) Fremskynde forprosjekt for Hjertehagen byggetrinn 2 til 2026, slik at planlegging kan skje parallelt med budsjettarbeidet for 2027–2030.

3. Tiltakene innarbeides i budsjett og økonomiplan 2026–2029, og ses i sammenheng med kommunens Helse- og omsorgsplan 2018–2030 og Kommuneplanens samfunnsdel 2022–2032.

Kilder

Statistisk sentralbyrå (SSB)

- *Befolkningsframskrivninger 2024 – hovedalternativ (MMMM2024)*.
<https://www.ssb.no/statbank/table/13600>
- *Kommunefakta Bardu*. <https://www.ssb.no/kommunefakta/bardu>

Aldring og helse / Helsedirektoratet

- *Demenskartet – Estimert forekomst av demens i norske kommuner (2023)*.
<https://www.aldringoghelse.no/demenskartet>
- *Demensplan 2025 – Et mer demensvennlig samfunn*. Helsedirektoratet (2023).
- *Kvalitetsindikatorer for kommunale helse- og omsorgstjenester*. Helsedirektoratet (2024).

Lovverk

- *Helse- og omsorgstjenesteloven (LOV-2011-06-24-30)*, §§ 3-1 og 3-2.
- *Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten (FOR-2016-10-28-1250)*.

Bardu kommune

- *Helse- og omsorgsplan 2018–2030*.
- *Kommuneplanens Samfunnsdel 2022–2032*.
- *Folkehelseoversikt 2024*.
- *Investeringsplan 2025–2029*.

Kommunesektorens organisasjon (KS)

- *Debattheft 2026 – Tid for taktskifte*. KS (2024).